

Сучасні підходи до стилізації природних форм

Анотація. У статті досліджено сучасні підходи до стилізації природних форм у декоративному мистецтві та дизайні XXI ст. Розглянуто чотири основні напрями: еко-стилізацію, що осмислює природу як цілісну екосистему та відображає принципи екологічної відповідальності; діджитал-стилізацію, що використовує комп'ютерні технології для трансформації природних форм; крос-культурну стилізацію, яка створює унікальні гібриди на перетині різних культурних традицій; концептуальну стилізацію, що перетворює природні форми на засіб висловлення глибоких соціальних і філософських ідей. Проаналізовано особливості кожного підходу, їхні філософські засади, технічні можливості та перспективи розвитку. Зазначено, що сучасні підходи до стилізації не лише пропонують нові естетичні рішення, а й відображають зміни у світогляді, цінностях і способах взаємодії людини з природою та культурою в глобалізованому світі.

Ключові слова: стилізація, природні форми, еко-стилізація, діджитал-стилізація, крос-культурна стилізація, концептуальна стилізація, декоративне мистецтво.

Annotation. The article examines contemporary approaches to the stylization of natural forms in decorative art and design of the 21st century. Four main directions are considered: eco-stylization, which conceptualizes nature as a holistic ecosystem and reflects the principles of environmental responsibility; digital stylization, which uses computer technology to transform natural forms; cross-cultural stylization, which creates unique hybrids at the intersection of different cultural traditions; and conceptual stylization, which transforms natural forms into a means of expressing deep social and philosophical ideas. The features of each approach, their philosophical foundations, technical capabilities, and development prospects are analyzed. It is shown that modern approaches to stylization not only offer new aesthetic solutions but also reflect changes in worldview, values, and ways of human interaction with nature and culture in a globalized world.

Keywords: stylization, natural forms, eco-stylization, digital stylization, cross-cultural stylization, conceptual stylization, decorative art.

Стилізація природних форм – фундаментальний процес, що супроводжує розвиток декоративного мистецтва з найдавніших часів. Людина завжди прагнула не просто копіювати природу, а переосмислювати її, адаптувати природні форми до своїх естетичних і функціональних потреб. У XXI ст. цей процес набуває нових вимірів, відображаючи сучасні технологічні можливості, екологічні виклики, глобалізаційні процеси та концептуальні зрушення у світосприйнятті.

У сучасному декоративному мистецтві та дизайні домінують чотири ключові підходи до стилізації природних форм. Еко-стилізація пропонує новий погляд на взаємозв'язок людини з природою, відображаючи принципи екологічної відповідальності та сталого розвитку. Діджитал-стилізація відкриває безмежні можливості трансформації природних форм за допомогою комп'ютерних технологій, створюючи нові естетичні мови на перетині природного і цифрового. Крос-культурна стилізація виникає на перетині традицій різних культур, створюючи унікальні гібридні форми в умовах глобалізованого світу. Концептуальна стилізація використовує природні форми як засіб висловлення глибоких ідей, звертаючись до актуальних соціальних, філософських та екологічних проблем сучасності.

Кожен з цих підходів не лише пропонує нові естетичні рішення, а й відображає зміни у світогляді, цінностях і способах взаємодії людини з природою та культурою. Разом вони формують багатогранну картину сучасного мистецтва стилізації, де традиційні декоративні прийоми наповнюються новими смислами та знаходять несподіване втілення.

Розглянемо детальніше вищезазначені підходи до стилізації природних форм.

Еко-стилізація – напрям у сучасному декоративному мистецтві, який фокусується на осмисленні природи як цілісної екосистеми, підкреслюючи взаємозв'язок усіх її елементів. У цьому підході стилізація виходить за межі простого декоративного перетворення форми і набуває філософського, екологічного змісту.

Художники, які працюють за цим напрямом, часто використовують природні, екологічні матеріали, підкреслюючи їх фактуру, колір, природні властивості. Стилiзація виявляється не стільки у формі трансформації, скільки в новому погляді на природні об'єкти, їх взаємодію з людиною, їх місце в сучасному світі.

Еко-стилізація може проявлятися в мінімалістичних формах, які відображають прагнення до гармонії з природою, або, навпаки, у складних, багатошарових композиціях, що відображають різноманіття екосистеми. Важливим аспектом є увага до деталей, які часто залишаються непоміченими – структури кори дерева, візерунка на крилі комах, форми насіння.

Еко-стилізація базується на глибокому розумінні взаємозв'язків у природі. Художники цього напрямку прагнуть не просто створювати естетично привабливі об'єкти, а й передавати через них ідеї екологічної відповідальності, сталого розвитку та поваги до всіх форм життя.

У центрі філософії еко-стилізації лежить концепція циклічності та відновлення. Мистецькі твори часто відображають природні цикли: від народження до розкладання, від зими до весни, від посухи до відродження. Ця циклічність нагадує глядачеві про неперервність життя та важливість збереження балансу в екосистемах.

Нині еко-стилізація розвивається у контексті інтеграції сучасних технологій з екологічними принципами. Художники експериментують з біоматеріалами, які розкладаються, використовують сонячну енергію для створення інтерактивних інсталяцій, застосовують 3D-друк з матеріалів на рослинній основі.

Зростає також тенденція до співпраці між митцями та науковцями, що дозволяє створювати мистецькі проекти, які не лише відображають красу природи, а й допомагають вирішувати екологічні проблеми.

Еко-стилізація має потенціал щодо зміни сприйняття людьми навколишнього середовища, спонукаючи до більш глибокого розуміння та поваги до природи. Через естетичне осмислення екологічних принципів це мистецтво сприяє формуванню нової, більш сталої культури взаємодії людини з природою.

У світі, де екологічні кризи стають все більш актуальними, еко-стилізація виступає не лише як мистецький напрям, а й як форма активізму, що закликає до переосмислення наших відносин з природою та пошуку нових шляхів гармонійного співіснування.

Розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для стилізації природних форм. Комп'ютерні програми допомагають експериментувати з формою, кольором, текстурою, створювати складні, багатошарові композиції, які було б важко реалізувати традиційними засобами.

Діджитал-стилізація часто ґрунтується на різних підходах – від геометризації та спрощення до створення гіперреалістичних, детально пророблених образів. Вона дозволяє трансформувати природні форми в реальному часі, створювати інтерактивні композиції, які змінюються залежно від дій глядача.

Важливою особливістю діджитал-стилізації є можливість працювати з

великими масивами даних, алгоритмами для генерації форм, створювати параметричні моделі, які відображають не лише зовнішній вигляд природних об'єктів, а принципи їх функціонування, розвитку тощо.

Майбутнє діджитал-стилізації тісно пов'язане з розвитком технологій штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності. Діджитал-стилізація стирає межі між природним і цифровим, дозволяючи глибше досліджувати форми, структури і процеси, що лежать в основі навколишнього світу. Вона не лише відтворює зовнішній вигляд природних об'єктів, а й намагається зрозуміти і відтворити принципи їх функціонування, створюючи нову естетику на перетині технології та біології.

В умовах глобалізації художники все частіше звертаються до стилістичних прийомів різних культур, створюючи власні крос-культурні гібриди. Наприклад, східні мотиви можуть поєднуватися з європейськими, традиційні техніки – із сучасними матеріалами, архівні символи – з новими змістами.

Така стилізація дозволяє по-новому подивитися на природні форми, побачити їх через призму різних культурних традицій, створити складні, багатозначні образи. Вона відображає прагнення до діалогу культур, пошук загальнолюдських цінностей, нові форми сприйняття в глобалізованому світі.

Крос-культурна стилізація має глибоке історичне коріння. Ще за часів Великого шовкового шляху відбувався обмін не лише товарами, а й мистецькими прийомами, орнаментами, техніками. Європейське мистецтво XIX-XX ст. було суттєво збагачене відкриттям японських гравюр, африканських масок, мистецтва Сходу.

У сучасному світі цей процес набув нової динаміки завдяки розвитку комунікаційних технологій, які дозволяють митцям знайомитися з мистецтвом найвіддаленіших куточків планети, безпосередньо спілкуватися з колегами з інших країн, створювати спільні проекти.

Крос-культурна стилізація піднімає важливі питання культурної апропріації, етичного використання символів та образів інших культур, поваги до їх історичного та духовного контексту.

Найбільш вдалі приклади крос-культурної стилізації базуються на глибокому розумінні та повазі до культур, з якими працює художник. Це не просто запозичення зовнішніх форм, а спроба діалогу, взаємного збагачення, створення нових смислів через зіткнення різних традицій.

У сучасному мистецтві крос-культурна стилізація часто відображає питання ідентичності в глобалізованому світі, досліджує поняття «дому», «коріння», «приналежності». Митці з постколоніальних країн, представники діаспор, іммігранти часто використовують крос-культурну стилізацію як спосіб висловити своє гібридне культурне положення.

Крос-культурна стилізація відіграє важливу роль у розвитку сучасного мистецтва, розширюючи його виразні можливості, створюючи нові естетичні мови, що відповідають складності сучасного світу. Вона відображає прагнення до діалогу, взаєморозуміння, пошуку спільного в різноманітті культурних традицій.

У майбутньому, з розвитком технологій віртуальної реальності та штучного інтелекту, можливості крос-культурної стилізації будуть розширюватися, дозволяючи створювати ще більш складні, багаторівневі художні світи, що поєднують елементи різних культур у нових, несподіваних конфігураціях.

Крос-культурна стилізація залишається одним з найважливіших інструментів сучасного мистецтва для осмислення глобалізованого світу, дослідження питань ідентичності, пам'яті, культурного обміну та трансформації традицій у контексті швидко змінюваної реальності.

Концептуальна стилізація фокусується не стільки на декоративних якостях форм, скільки на ідеї, концепції, яку вона виражає. Природні форми в цьому підході

стають засобом для розкриття соціальних, філософських, екологічних проблем.

Художники можуть використовувати традиційні прийоми стилізації, але наповнювати їх новим змістом, створювати несподівані контексти, провокувати глядача на роздуми, емоційний відгук. Наприклад, стилізоване зображення дерева може стати символом екологічної кризи, втрати зв'язку з природою, необхідності збереження природного середовища.

Концептуальна стилізація часто стає способом дослідження філософських питань: що є реальність, як ми сприймаємо світ, яке місце людини в природі.

Концептуальна стилізація відрізняється від суто декоративної тим, що за естетичною формою завжди стоїть глибока ідея. Художник трансформує природні форми не заради краси чи оригінальності, а для того, щоб створити візуальну метафору, яка розкриває певну проблему або концепцію.

У цьому підході важливим є контекст, в якому представлено стилізований образ, взаємодія з глядачем, його емоційна та інтелектуальна реакція. Концептуальна стилізація стає інструментом комунікації, способом донести складні ідеї через візуальні образи, зрозумілі на інтуїтивному рівні.

Концептуальна стилізація часто використовується для вираження соціальних і політичних ідей, критики існуючого стану речей, привернення уваги до глобальних проблем.

З розвитком технологій концептуальна стилізація отримує нові можливості для вираження складних ідей. Віртуальна і доповнена реальність, генеративне мистецтво на основі штучного інтелекту, біотехнології – все це відкриває нові горизонти для трансформації природних форм з метою створення значущих візуальних зображень.

Концептуальна стилізація залишається потужним інструментом сучасного мистецтва для осмислення складних проблем сучасності, створення діалогу між художником і глядачем, пошуку нових форм візуальної комунікації в світі, перенасиченому образами.

Список використаних джерел:

1. Кириченко О. Категорія художнього образу як проблема естетичного освоєння світу в процесі творчої діяльності студентів художньо-графічного відділення. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград, 2016. Вип. 147. С. 77-81.

2. Марущак О., Зузяк Т., Соловей В., Кізім С. Синергія цифрових технологій та засобів національного орнаменту у формуванні естетичних уявлень фахівців культури та мистецтва. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 9(15). С. 770-781.

3. Марущак О.В., Василько В.О., Давидюк А.В., Микитин А.Я., Черненко Д.С. Форма як засіб виразності у створенні художнього образу в образотворчому мистецтві. *Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference*. BoScience Publisher (May 18-20, 2022). Chicago, USA. 2022. Pp. 602-610.

4. Марущак О.В., Довженко М.В., Мудрак Н.В. Стилiзацiя та декоративна iнтерпретацiя як особливий вид художньої творчостi. *Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів вищої освіти (студентів) і молодих учених*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. Вип. 3. С. 34-39.

5. Марущак О.В., Кравець В.М., Мудрак Н.В. Декоративний рисунок як універсальний інструмент умовно-декоративного сприйняття світу. *Актуальні*

питання науки, освіти і суспільства: теорія і практика: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 28 жовтня 2022 р.): у 2 ч. Умань: ЦФЕНД, 2022. Ч. 1. С. 73-74.

6. Марущак О.В., Магдич Я.І. Інтеграційний підхід у навчанні майбутніх учителів трудового навчання та технологій як умова збереження традицій декоративно-ужиткового мистецтва. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2019. Вип. 2. С. 19-22.

7. Марущак О.В., Масюк В.О. Декоративність як форма організації художнього образу. *Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. Вип. 5. С. 187-192.

8. Марущак О.В., Романенко С.В., Будикіна Б.С., Павловська Є.А. Художньо-образна мова формування декоративної композиції. *Scientific Research: Theoretical Foundations and Practical Applications*. Proceedings of the VII International scientific and practical conference. (January 24-26, 2024) Vienna, Austria, International Scientific Unity. 2024. Pp. 57-61.

9. Марущак О.В., Соловей В.В., Давидюк А.В., Хуан Чжічунь, Заєць Л.В. Створення художнього образу виробів декоративно-ужиткового мистецтва у проєктно-художній діяльності. *Innovative development of science, technology and education*. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2024. Pp. 466-476.

10. Соловей В.В., Марущак О.В., Лукова О.М., Багрій Д.С. Навчання майбутніх учителів трудового навчання та технологій основам композиції у декоративно-ужитковому мистецтві. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 3. С. 22-28.